

Píseň: 236 + modlitba; Čtení: Mk 2, 1-17

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali závěru Mk 1. Ježíš uzdravil Šimonovu tchýni, načež k němu obyvatelé Kafarnaum přinášeli své nemocné. Ježíš i je uzdravoval, ale časně ráno, ještě za tmy, odešel na pusté místo a posléze odešel z Kafarnaum úplně. Přestože i poté jsme četli a promýšleli oddíl o očištění malomocného, stejně zůstávalo – a dodnes zůstává – v popředí Ježíšovo učení („mluvil jim slovo“ – Mk 2, 2 + „...on je učil“ – Mk 2, 13), nikoli jeho mocné činy. Při odchodu z Kafarnaum to Marek sděluje explicitně: „Pojďme do okolních městeček, abych i tam kázal, neboť proto jsem vyšel.“ (Mk 1, 38)

Na počátku druhé kapitoly se však Ježíš do Kafarnaum vrací. Opět rádím: Nedomýšlejme a nefantazírujme, co se asi odehrálo, když byl Ježíš pryč, a jak dlouho to mohlo trvat. Vezměme vážně to, co sděluje pisatel: Ježíš odešel učit i do jiných městeček, a „lidé k němu chodili odevšad“. (Mk 1, 45)

Ochrnutý a rozbitá střecha

Hned po Ježíšově návratu do přístavního města Kafarnaum se o tom dovědělo celé město. A sešlo se tolik lidí, že se nevešli ani do domu, kde Ježíš byl, ani před jeho dveřmi nebylo k hnutí. A Ježíš... k nim mluvil slovo, tak doslovný překlad nebo překlad kralický. Tedy opět je učil, hovořil s nimi, kázal jim (i tak lze přeložit řecké λαλω [laló); pro obyčejné hovoření obvykle λεγω (legó)).

Tak Marek neustále nabízí odpověď na onu otázku „Kdo to jen je?“ A touto odpovědí je: učitel. Nový, mocný, který neučí jako zákoníci. Tak stejně také oddíl o povolání Léviho, následný „spor o půst“, „spor o sobotu“ atd.

Opět se však našli v Kafarnaum další, které moc nezajímalo Ježíšovo učení, nýbrž jeho léčitelké charisma (= obdarování). Tentokrát se však už k Ježíšovi ani nemohli s nemocným bližním dostat pro množství lidu, které se shromáždilo a Ježíše poslouchalo.

Tak se rozhodli, že to vezmou horem. To ve starověkém Izraeli nebyl problém. Jen výjimečně měly tehdejší domky patro, zato všechny byly postaveny tak, že se snadno dalo vejít na střechu (i zvenčí) a tam pobývat. Často tam byla stříška, sedačky atd., aby bylo kde přestát vedra, když sluncem prohřátý kámen rozpaloval vnitřek obydlí (viz obrázek).

Ježíše však nezaujme na lehátku spouštěný nemocný. Ani nečekaná díra ve střeše (nejde o historii, jistě byl v tu chvíli překvapen Ježíš i všichni ostatní). Nýbrž ti čtyři, kteří se nenechali odradit zástupem lidí ani tím, že se k Ježíšovi nemohli dostat. Ocenění jejich „víry“ je tedy ocenění jejich vytrvalosti, že se nenechali odradit obtížemi při přibližování se ke Kristu, ale vytrvali, dokud k němu nedostali svého bližního, který Krista potřeboval. Neboli ti čtyři nejednali vůbec ve svém zájmu, naopak riskovali vězení za poškození cizího domu, protože chtěli pomoci bližnímu.

Přesto Ježíš ochrnutého neuzdravil. Jaké asi muselo být zklamání těch čtyř, když na adresu chromého pouze pronesl: „Odpouštějí se ti hříchy“? Nojo, Ježíši, to je sice pěkné, ale on potřebuje uzdravit...!

Jenže Ježíš moc dobře věděl, co dělá. Proto také neustále upřednostňoval učení a kázání a rozhovory před mocnými činy! Opuštění hříchů je mnohem víc, než uzdravení chromého – jakkoli zejm. dnešní, těžce pragmatický člověk právě tohle nedovede pochopit (všimněme si, že zákoníci to velmi dobře chápou!) I proto, že na viny kašle... dokud má dojem, že může...

Ježíšovo odpuštění hříchů se však nelíbilo přítomným zákoníkům. Z toho plyne dvojí: 1) Ježíšovi nenaslouchali jen nějací nevzdělaní rybáři, chudáci, nemakačenka či lidé na okraji společnosti, ale také lidé velmi vážení, vzdělaní, elita národa.

2) Že tito velmi vážení lidé (v tomto případě zákoníci) byli a jsou zcela pravověrní. Ani dnes farář neodpouští hříchy. A kněz by také neměl. Hříchy může odpouštět pouze Bůh. Každý z nás může samozřejmě odpouštět provinění vůči vlastní osobě, nikoli však hříchy vůči jiným lidem, natožpak vůči Bohu!

A právě to Ježíš rozpoznal – a pravděpodobně nebyl jediný, kdo poznal nejen ve výrazu tváře zákoníků, že se jim jeho odpuštění nelíbilo. A trefně poukazuje na jedno z center svého učení: „Co je snazší, odpustit hříchy, nebo uzdravit?“

A aby každý pochopil, že snazší je odpouštět hříchy, také chromého uzdravil. A také to, že odpuštění hříchů bylo posledním účelem Ježíšova života (překonávajíc tak i učení) skrze smrt a vzkříšení (srv. v. 10).

Zvěst pro nás: Žádat, dávat a přijímat odpuštění je snazší, než uzdravovat a léčit. A to nás hříchy a viny táhnou k zemi, omezují a komplikují nám život mnohem více než zdravotní stav. Následujme tedy Ježíšova příkladu!

Hřích

Dovolte nyní malý exkurz k pojmu „hřích“. Pojem „hřích“ popisuje jednání, jenž odporuje, odmítá, znásilňuje nebo převrací Boží vůli. Jde o jednání, kdy se člověk „mijí se svým cílem“, jímž je zdravý a partnerský vztah s Hospodinem, a tak následování jeho vůle. Původní řecký termín (αμαρτημα (hamartéma) a hebrejské kořeny (p-s-a (vzepření se), ch-t-a (přestoupení), a-v-d (přečin jako důsledek nesprávného smýšlení)) vyjadřují právě toto „minutí“¹.

České slovo „hřích“ pochází ze staroslověnského „grech“ (= chyba, hřích). Hřích však není pouze omyl, nedorozumění, selhání, chyba. Naše dopouštění se omylů, nedorozumění, selhání a chyb jsou následky hříchu, ne hřích sám či jeho příčina. Hřích přichází do světa tam, kde se člověk vzpírá Bohu, třebaš i nevědomky (nebo z nepoučenosti), ale o to silněji, když vědomě.

V teologii známe také „hříšnost“ jako stav. Ten popisuje stavu člověka obecně. Člověk se rodí spíše jako Bohu již vzpírající se, protože, čkoli je dobrý (Gn 1, 31), usiluje o zlé (Gn 6, 5). Nejhlubší a první rovinou hříchu je uzurpování Boží role, moci, působení (Boha nepotřebuji, poradím si sám = já jsem bohem) – a tak nejen

¹ Pöhlmann, H. G.: Kompendium evangelické dogmatiky, str. 197; Mlýn, 2002

vzpírání se Boží vůli, ale také přestoupení prvního slova Desatera a přečin nesprávného (a také nepodloženého) myšlení – a ejhle, naplnění všech tří hebrejských termínů pro hřích.

Hřích pak vstupem do světa „žije“ svým vlastním životem. Hřích nejde kontrolovat. Jakmile se proviním vůči bližnímu (a tak proti Bohu) nebo rovnou proti Bohu, již vždy toto jednání zasahuje také další účastníky Božího stvoření. U slov z Desatera to bije do očí (Nezobrazíš si Boha; Nezabiješ atd.), u některých jednání je to skrytější (zatím utajovaná partnerská nevěra).

Hřích tak je zároveň něco, co člověk koná a „vpouští do světa“, a zároveň něco, v čem se stále nacházíme od našeho prvopočátku².

Hřích pak nejde prostě napravit. Tak lze různá drobná přestoupení, nehody, chyby. Ty právě ale nebývají hříchem ale pouze jeho projevem a důsledkem. Hřích nelze smazat, vymazat zaplacením nebo tvářením se, že se nic nestalo. Hřích lze pouze odpustit. Tedy plně přijmout, co se stalo, jaký jsem a jaké důsledky to má pro všechny zasažené. A toto vše, skrze odpuštění právě od těch zasažených, přikrýt, zbavit moci. A tedy ne se tvářit, že se nic nestalo (krabice pod dekou také není neviditelná, natožpak neexistující), ale s plným vědomím předchozích událostí „začít znovu“.

To hezky popisuje také milost, v níž doufáme u posledního soudu. Nebude zapomenuto, jací jsme byli na tomto světě, ale budeme-li omilostněni (a věříme, že budeme, díky víře v Ježíše Krista), budeme moci „začít znovu“ v Božím království.

V tomto světě je pak člověk ospravedlněným hříšníkem, právě díky oběti a vzkříšení Ježíše Krista. Náš stav není podstatně změněn z hříšných – naše predispozice k vzpírání se Bohu zůstává nezměněna. Avšak důvěřujeme-li evangeliu (= zprávě o Ježíši Kristu), činíme pokání, prosíme o odpuštění a to přijímáme, jsme ospravedlněni k činění skutečně dobrých skutků a radosti ze života i světa. A vzpírání se přirozenosti činit hřích je velmi dobrý skutek!

² tamtéž, str. 198

Nejsme tedy ani „vyléčení“ ve smyslu jistoty Boží milosti při Posledním soudu.

Povolání Léviho

Tento exkurz není důležitý jen pro pochopení lidské situace, světa, křesťanství, pro vyjasnění terminologie či pro pochopení již vyložených oddílů z evangelia podle Marka, nýbrž také pro oddíl o povolání Léviho. Centrem tohoto oddílu je totiž Ježíšovo vymezení jeho „cílové skupiny“.

Avšak k tomu se teprve dostaneme. Ježíš se opět šel projít, a opět k němu přicházel „všechn lid“. Tedy všechny skupiny obyvatel ze všech míst, nikoli 100% místních obyvatel, jak jsem o tom hovořil třeba naposedy (kdo by hlídal děti, zboží na trzích, město a ulice? Kdo by pracoval?). Ježíš se však nezastavil, a ačkoli lid i nadále učil (pokolikáté už?!), také „šel dál“ (v. 14).

Když tu uviděl Léviho (některé rukopisy zde skutečně uvádějí jméno Jakub – např. Klarmontský), celníka.

Spatřit celníka nebylo nic neobvyklého. Avšak povolat ho za svého učedníka, ba vůbec se s ním jen bavit, natožpak přátelit, to už bylo úplně jiné kafe. Celníci, spolu s nevěstkami (srv. tuto skupinu v např. Mt 21, 31), byli vnímáni jako největší hříšníci ve společnosti. U celníků ne snad pro svou profesi jako takovou (tak prostitutky), nýbrž protože byli vnímáni jako spolupracovníci s okupační mocí – tedy s Římskou říší. Částečně to jistě pravda byla, právě celníci vybírali daně pro Řím a nezřídka zneužívali své mocenské pozice, aby si nahrabali také do vlastní kapsy – což jejich vnímání společností nijak nepřilepšilo. Avšak jistojistě takoví nebyli všichni, a někdo přece daně vybírat musel...

Pokračování oddílu toto vnímání jen podtrhne: Ježíš jí u Léviho doma, a je tam spousta dalších celníků a hříšníků. Protože prostě mezi těmi, kdo Ježíše následovali, jich bylo mnoho. Zde je nutno si uvědomit, že jde o popis vnímání této skupiny lidí zvenčí, ne o objektivní stav (v takovém případě by byli hříšníky všichni z Ježíšových následovníků).

Proč si Ježíš povolal rybáře a pak celníka? Jak jsme naznačoval už u povolání rybářů: Úmyslně Ježíš vybíral lidi spíše na spodním okraji společnosti, nevzdělané a vnímané spíše skrze prsty. Tak rybáři. A vlastně i celník. Ale zároveň jsou tito povolání učedníci z profesí zcela nezbytných pro chod společnosti – bez rybářů není co jíst, bez vybraných daní nefunguje státní kasa, a tak ani státní služby (armáda, ochrana, zákony, soudy atd.).

U oddílu o povolání Léviho a stolování s ním je pak potvrzena jeho hříšnost. Ježíš si nepovolal jako první učedníky zbožné esence, kteří raději žili na poušti daleko od lidí, než aby riskovali, že zhřeší. Ani nějaké velké modlitebníky či zákoníky. Povolal si hříšníky.

A to je velmi dobrá zpráva pro každého člověka. Kdyby si totiž Ježíš povolával elity tehdejší společnosti, většina lidí by asi měla utrum i dnes. Takto má však přístup ke Kristu každý. Každý je povoláván Kristem, neboť každý je hříšník.

Všimněme si, že zákoníci a farizeové svou stížnost (v. 16) nesdělují Ježíšovi, nýbrž jeho učedníkům. Že by si zatím netroufali? Spíše vnímejme stupňující se jednání těchto skupin vůči Ježíšovi: Mk 2, 7 = jen si něco myslí; Mk 2, 16 = konfrontují Ježíšovi učedníky; Mk 2, 18 = dochází na přímou konfrontaci s Ježíšem a polemiku; Mk 3, 6 = farizeové a herodiáni (tedy ne zákoníci!) se po polemikách umlouvají, že Ježíše zahubí.

Lidem prostě trvá, než se prokoušou ke konfrontaci druhého člověka s tím, co on říká nebo dělá. Tak i Marek literárně vystihuje obyčejně-neobyčejný běžný stav lidského světa. Zakoníci a farizeové, lidé střední generace, se přibližují k Ježíši s rozhovorem pomalu, opatrně. Nejprve ho zpovzdálí zkoumají, oťukávají si ho. Protože polemika o pravdě vyžaduje nemalou důvěru v druhého člověka, jinak nelze vést ani obyčejný rozhovor, natožpak argumentační polemiku!

Ježíšova odpověď (v. 17; také byla trochu neslušná, neboť jeho se nikdo neptal...) pak vykresluje Ježíšovu „cílovou skupinu“. Ježíš jako symbolický lékař (skrže odpuštění hříchů spíše než mocné činy; nebo je odpuštění mnohem mocnější čin než

uzdravování?) samozřejmě nepůjde za symbolicky zdravými (= spravedlivými před Bohem), to byl bylo absurdní. Půjde za těmi, kdo ho potřebují – a to jsou právě hříšníci. I my dnes dobře víme, že nelze léčit ani fyziologicky, natožpak duševně nebo nábožensky, bez fyzické přítomnosti u druhého člověka. Proto jsou např. Lékaři bez hranic, proto nejrůznější teologové a misionáři vyráželi a vyrážejí na daleké cesty (nebo tam i žili – A. Schweitzer, který spojoval lékaře i teologa).

Proto i Ježíš stoluje právě s těmi, kdo ho potřebují. Tak i faráři by měli vycházet ze své „safe zóny“ (= bezpečné zóny; tam, kde jsem já doma). Nejen např. na pastorační návštěvy (právě zejm. k lidem domů, ale také do nemocnic, věznic, domovů důchodců atd.), ale dnes a právě dnes také do veřejného prostoru. Tak např. farář ČCE Štěpán Hájek nebo faráři Petr Gallus s Mikulášem Erdingerem. Máme přece následovat Krista!

Závěr

Tímto příkladem se mohou samozřejmě inspirovat také laičtí členové křesťanských sborů – a někteří skutečně své bližní navštěvují i v teplickém sboru. Avšak pro ně (nakonec stejně jako pro faráře), platí nejprve Ježíšovo přícházení právě mezi hříšníky. Ježíšovo pozvání neodmítá spravedlivé, nevyhýbá se jim (jak uvidíme např. v Mk 10, 21 – tam Ježíš s láskou pohlédne na muže, který plní všechna přikázání od mládí; nebo v Mk 12, 34 – jeden ze zákoníků Ježíšovi moudře odpoví, a je označen za „nejsoucího daleko od Božího království“).

Ale je určeno především těm, kdo o spravedlnosti bud' nemají ani ponětí, nebo mají ponětí o falešných a iluzorních spravedlnostech, nebo jsou jim neustále brány šance jako spravedliví se projevit (vězni a prostitutky dodnes, například).

Tím je Ježíšovo evangelium a učení nabídnuto také každému z nás. A pro každého z nás je lékem na nespravedlnost (proto důraz na pokání a odpuštění – Mk 1, 15 + Mk 2, 5), na nepravdu (neustále se vracející důraz na Ježíšovo učení), ale také problémy

těla a duše, které nás někdy tak snadno odvádějí právě od hledání a usilování o pravdu a spravedlnost.

Rozhovor, otázky, píseň: EZ 622 + MP